

## OKENDO'TAR ANTONIO

Okendo'tar Antonio itxas-gizon trebea zan eta, bere lanbideko beste askok lez, laguntza aundia emon eban mundu barria aurkitu eta bideratu bear zan aldi aretan. Donostia'n jaioa dogu, 1577n. urtean eta Kai-kalean jaioa.

Bere aita Okendo'tar Migel, itxas-gizon ospetsua izan zan, gudarako itxas-ontzien kapitaia Gipuzkoa osorako eta "Armada invencible" gudakatu eban. 1600n. urtean urten zan lenengoz gure Antonio itxasora Mediterraneo'ko itxas-lapurren aurka burruka egiteko. Or asi eta arrezkero arduraz ikasten dauz itxasoko arazoak.

1605n. urtean Bizkaí'ko guda-ontzien buru izendatu eben eta urte bi barru Kantabria'koen buru. Beronen ardurea Ameriketatik etozan ontziak itxas-lapurren ekinaldietan zaintzea zan. 1611n. urtean España-Barriko itxas-ontzidiaren buru dogu.

Euskaldun ontzigilleen talde aundiak lagun ebazala, Pasaian gertatu eban ontzidi bat Atlantiko osoan ontziak zaintzeko. Erregearen aginduz 966 euskaldun batzen dauz, euskaldunak, orduan trebeenak eta ondoen ordainduak ziralak.

1614n. urtean Santiago'ren zaldun izendatu eben.

1613n. urtean ezkondu zan Lazkano'tar Maria'gaz.

Urrengo urtean Donostia'ra baztertu zan eta an egin eban lan aldun lez. Baiña urteagarrenean barriro itxasora-tu zan.

1623n. urtean Madrid'en daukagu eta bere etxean batzen dira ango euskaldunak eta Ameriketako arazoak eta orretan euskaldunak dauken zeregiñak aztertzen dabez.

1623n. urtean galeoien Jeneral izendatzen dabe baiña ontzidi txatar baten buru egin dabelako, denporea galdu baiña ez dau egiten Portobello'n eta zori txar barri bat etorri jaken: andik etxera datozela ontzia urperatu jaken eta amarratarik bat il ziran euren artetik. Ori dala-ta epaikari baten aurrera agertu bear izan eban eta onek asketsi egin eban.

1631n. urtean Olanda'ko Itsas-lapurren aurka izan ebazan borrokak. 32 ontziren aurka izan zan bat Margari-ta Ugartearen eta Hans Pater Kapitaiak ontzirik onenak eta 2.000 gizon galdu ebazan eta Okendo'renak 250 gizon galdu ziran.

Gure Okendo geroago ta ospetsuago dogu eta ardura asko ta aundiak artzen dauz baiña 1649n. urtean, olandarren aurka orain be, gudaldia galdu eban eta kaira eldu zan austuta, aspertuta eta zaurituta... Andik laster, 1640n. urtean il zan.

### DOMINGO MZ. DE IRALA

1509. urtean Bergara'n jaioa da eta orregaitik esaten eutsoen Bergara kapitaia. 1536n. urtean, La Plata'ren

billa joiala, Paraguai ibaia aurkitu eban eta Salazar eta Mendoza lagun ebazala Asuncion irasi eban 1537n. urteko dagonillaren 15n. egunean. Salazar bere laguna il egin eben inditarrak 1538. urtean. Erregearen agindua artu eben euren buru izango dana aukeratzeko eskubidea emoten eutsela eta gudariak Irala aukeratu eben eta or asten da 17 urterako izango dan Irala'ren agintaritza onuragarria. Aldi baten Albar Nuñez Cabeza de Vaca etorri zan Erregeak bialduta euskaldun batzuk lagun ebazala eta jaurleri izendatu eben, baiña Irala lagun ebala. Inditarrak matxinada sortu eben Cabeza de Vaca'k gogor artzen ebazalako, ez bardintasunaz Irala'k lez. Oneik kendu egin eben jaurleria eta beronen lekuan Irala ezarri.

Irala 1556n. urtean il zan apendizitis goisoagaz. Bederatzi seme-alaba aintzat artu ebazan, endaz nastatuak, eta oneik bere lana jarraitu eben.

Beti esan da Irala zala Paraguai'ren eta Asuncion uriaren irasle bear ba'da inditarrakaz ondo alkartu zalako, zuzena ta gizatia izan zalako eta Arjentina, Uruguai eta beste laterri batzuk sortzeko be bideak zabaldu ebazan.

### AGIRRE'TAR JOSE ANTONIO TA JAURKIDEAK

Erbesteraturik geien ameriketara joan zan aldia, Franco'ren guda-ostea izan zan. Eta erbesteratuen artean gure lenengo Lendakaria eta bere jaurkideak egozan.

Gaztetan irakurri neban Lendakari onek idatzi eban liburu irakurgarria: "De Gernika a Nueva York pasando por Berlín". Gau ta egun aspertu barik irakurri neban gure lendakariaren odisea. 1937n. urtetik 1947n.era 5.000 euskaldun eldu ziran Ameriketara.

Orduko Eusko Jaurlaritza be antxe bizi izan zan 1941n. urtetik 1946n.era arte.

1941n. urteko udaldian eldu zan lenengo Lendakaria Rio de Janeiro'ra eta Uruguai eta Arjentina igaro ondoren, azkenean Nueva York'en geratu zan. Apur bat geroago eldu ziran ara beste jaurkide batzuk: Monzon, Nardiz, Aznar eta Toyos.

Lan asko egin eban Lendakariak an egon zan urteetan: Euskal-alkarteak batu, euskal-jakintza indartu, kristau demokrazia indartu eta, batez be, Munduko II gudan ebiltzan Alkartuak laguntzeko bideak bateratu.

OLAZAR'tar Martin'ek